

ذخیره‌گاه زیست‌کره گلستان

تاریخ اعلام: ۱۹۷۶

مساحت: ۹۱۸۹۷ هکتار

موقعیت منطقه: ذخیره‌گاه زیست‌کره گلستان در شرق سلسله جبال البرز و منتهی الیه شرق جنگل های شمال کشور واقع شده است. این منطقه در ۵۵ کیلومتری شرق گنبد کاووس و ۱۱۵ کیلومتری غرب بجنورد در مسیر بزرگراه آسیایی تهران- مشهد قرار گرفته است. گرچه این منطقه از نظر تقسیمات کشوری در سه استان گلستان، خراسان شمالی و سمنان واقع شده است، اما از نظر مدیریت و مسؤلیت حفاظتی تحت نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان گلستان قرار دارد.

فعالیت‌های انسانی: فعالیت‌های انسانی در ذخیره‌گاه شامل تفرج، فعالیت‌های آموزشی و تحقیقاتی می باشد.

طبقه‌بندی حفاظتی: ذخیره‌گاه زیست‌کره گلستان نخستین منطقه ای است که برای اولین بار در ایران عنوان پارک ملی را به خود اختصاص داده است. این پارک تا قبل از سال ۱۳۳۶ از شکارگاه‌های شناخته‌شده و پر آوازه کشور محسوب می شد و به جنگل گلستان مشهور بود. این منطقه در سال ۱۳۳۶ به نام منطقه حفاظت‌شده آلمه وایشکی تحت حفاظت قرار گرفت و در بهمن ۱۳۴۰ به نام منطقه حفاظت‌شده آلمه موسوم شد و در شهریور سال ۱۳۴۲ به عنوان اولین پارک ملی ایران نام گرفت.

پارک ملی گلستان در سال ۱۹۷۶ میلادی به عنوان ذخیره‌گاه زیست‌کره انتخاب و در فهرست شبکه جهانی ذخیره‌گاه‌های زیست‌کره ثبت شد.

خصوصیات اکولوژیکی: این منطقه از نظر توپوگرافی از صخره‌های مرتفع آهکی تا تپه ماهورهای با شیب و فراز کم تشکیل شده و از نظر اقلیمی بین دریای خزر و مناطق خشک شرقی قرار گرفته است. مهمترین ویژگی ذخیره‌گاه تفاوت شدید اقلیمی نقاط مختلف آن است به طوری که در بخش غربی از آب و هوای نیمه-مرطوب معتدل و بخش های جنوبی و شرقی از آب و هوای سرد خشک و سرد نیمه خشک با اختلاف بارندگی سالانه بین ۱۵۰ تا ۱۰۰۰ میلی‌متر برخوردار است. درجه حرارت منطقه از ۲۵- درجه تا ۳۵+ درجه بر حسب ماه‌های مختلف سال متفاوت است.

ذخیره‌گاه زیست‌کره گلستان به تنهایی در حدود یک پنجم فلور ایران (۳۵۰ گونه)، یک سوم فون پرندگان (۱۵۰ گونه)، ۲۴ گونه از خزندگان و دوزیستان و حدود چهار درصد از پستانداران (۶۹ گونه) را در خود جای داده است.

ذخیره‌گاه زیست‌کره گلستان در بخش غربی دارای آب و هوای نیمه معتدل مرطوب است و جنگل های هیرکانی در آن واقع می باشد که در منتهی الیه جنگل‌های خزری است و این جنگل‌ها در اروپا به جنگل‌های فسیل مشهورند زیرا بازمانده یخبندان‌های دوران سوم زمین‌شناسی می باشد و گونه‌های منحصر به فردی را داراست. گونه‌های بلوط و سرخدار از گونه‌های منحصر به فرد دیگر ذخیره‌گاه می باشد.

از گونه‌های بومی گیاهی دیگر می توان به زعفران آلمه اشاره کرد که تنها گونه زعفران زرد وحشی جهان می باشد که هر ساله تعداد زیادی از محققان، دانشجویان و گردشگران داخلی و خارجی را برای مشاهده این گل زیبا به پارک ملی گلستان جذب می کند.

بخش شرقی و جنوبی نیز دارای آب و هوای سرد و خشک و نیمه خشک است که شامل مناطق دشتی و تپه ماهوری است به طوری که در بخش شرقی دشت میرزابایلو واقع است و نظر پوشش گیاهی و ذخیره ژنتیکی گیاهان، به دلیل گذراندن دوره‌های خشکسالی متعدد، از ارزش اکولوژیکی بسیار بالایی برخوردار است. مناطق تپه ماهوری پارک نیز مأمّن پستاندار بسیار زیبا و باشکوه قوچ اورپال است که از بزرگترین و بهترین قوچ‌های ایران می باشد.

از گونه‌های شاخص پستاندارن دیگر می توان به پلنگ ایرانی و همچنین خرس قهوه ای، مارال، شوکا، کل و بز، آهو، از گونه های شاخص خزندگان می توان به افعی گرزه مار، کفچه مار، افعی قفقازی و بزمجه اشاره نمود. از گونه‌های شاخص پندگان می توان به هما، دال سیاه، بالابان، شاهین، قرقاول، کبک و انواع گنجشک سانان اشاره کرد.